

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали XXX Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

17 лютого 2017 року

Переяслав-Хмельницький - 2017

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
XXX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»
17 лютого 2017 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2017

УДК 001(477)«19/20»
ББК 72(4 Укр)63
В 54

Матеріали XXX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 30. – 322 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Склярєнко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології і методики навчання

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдасико І.В. – кандидат історичних наук, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету
©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

<i>Валерія Тиманюк, Ірина Тиманюк</i> РОЛЬ ІНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЇ СОБСТВЕННОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ	158
<i>Людмила Титаренко</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ	161
<i>Вікторія Токмань</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ	164
<i>Лариса Тригубець</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	169
<i>Олексій Шелепенко, Ігор Капітула</i> МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ	172
<i>Юлія Щербина</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ	176
<i>Юлія Юхимчук, Людмила Тишук</i> ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ ТА ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАХОДАХ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	179
ПСИХОЛОГІЯ	
<i>Іванна Андрійчук</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	182
<i>Наталія Бик</i> ПСИХОДІАГНОСТИКА ЕМОЦІЙ	185
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
<i>Володимир Артеменко</i> ДВА ПОГЛЯДИ НА КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА	189
<i>Ірина Беца</i> РОЗРОБКА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «ЕЛЕМЕНТИ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ C++» (ТЕСТУВАННЯ)	192
<i>Анастасія Паришук</i> WEB-СЕРВІСИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ	196
<i>Ангеліна Черняк</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	198
<i>Олексій Шелепенко</i> РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ	202
<i>Валентина Широку</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС	205
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ	
<i>Микола Цолка</i> ТРИГОНОМЕТРИЧНІ ФОРМУЛИ	209

ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.923

Іванна Андрійчук
(Тернопіль)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У статті проаналізовано особливості мотиваційної сфери та закономірності її формування у студентському віці. Висвітлено результати емпіричного дослідження мотивів учбової діяльності студентів-майбутніх психологів.

Ключові слова: студент, потреба, мотив, мотивація, професійний інтерес.

The article analyses the peculiarities of motivational sphere and its formation at student age. It reflects the empirical research results of educational activity motives of future psychologists.

Key words: student, need, motive, motivation, professional interest.

З пошуком факторів впливу на особистість, з виявленням динамічних, енергетичних і смислотворюючих закономірностей відношення, співвідношення між її активізуючими та змістовними детермінантами пов'язаний інтерес до проблеми мотивації студентів як рушійної сили в процесі їх навчання у вузі. Проте термін «мотивація» частіше використовується для визначення психологічних процесів, «...які спонукають і спрямовують ставлення суб'єкта на життєво важливі цілі, умови, предмети, які визначають його упередженість, вибірковість, кінцеву спрямованість психічного відображення і регулювання його активності» [1, с. 3].

Необхідно детальніше розглянути деякі аспекти визначення мотивації в сучасній психології і педагогіці в контексті, який нас цікавить. Більшість дослідників абсолютизують роль динамічних моментів у визначенні мотивації, що виключає її змістовну сторону (К. Левін, Дж. Мерфі, Дж. Гілфорд та ін.). Мотивація, у відомих положеннях К. Малсена, визначається як сукупність факторів, що спонукають, підтримують і спрямовують поведінку. В. Ассєв розглядає спонуку, як активно-діюче ставлення людини до дійсності, в С. Рубінштейна вона відіграє роль психічної детермінації. Мотивоване поведіння людини, головним чином, орієнтується щодо об'єкта – мети, вважають такі західні психологи, як У. Мак-Дауголл, Г. Олпорт, Г. Мюррей. Мотивація є процесом перетворення спонукання на дію, на думку Х. Хекхаузена.

О. Леонтьєв підкреслює змістовну, синергетичну сутність мотивації. Це внутрішній складний механізм, «який співвідносить вплив зовнішніх для особистості факторів діяльності з внутрішніми властивостями і можливостями людини, як спрямована спонукка і регулятор дії, як прагнення до цільового стану, підкріплення, як сукупність спонукань» за його визначенням [5, с. 297].

Багато сучасних праць присвячено вивченню проблем мотиваційної сфери та закономірностей її формування у студентському віці. Серед них дисертаційні дослідження А. Бугріменко, В. Галузяка, І. Жадан, К. Кальницької, В. Клачко, І. Красноголової, А. Плюща, Л. Шумакової та ін. Не зважаючи на велику цікавість до проблеми мотивації навчально-професійної діяльності студентів протягом декількох десятиліть вона не втратила своєї актуальності й на сучасному етапі.

Навчальна діяльність студента є професійно спрямованою, тобто навчально-професійною. Саме тому удосконалення професійних мотивів самоосвіти та самовиховання створює умови для розкриття можливостей особистості студента, його професійного зростання. Психологічною умовою успішності професійної підготовки студентів виступає

формування інтересу до обраного фаху, стійкої навчальної мотивації.

Як показав аналіз літератури, мотивація навчання визначається як складне психологічне явище, яке формується в навчальній діяльності й залежить від умов організації процесу навчання та активності студента в цьому процесі, у відповідності до діялісного підходу у вітчизняній педагогіці (О. В. Леонтьєв, А. К. Маркова, П. М. Якобсон та ін.). Це, з іншого боку, система цілей, потреб і мотивів, які стимулюють людину успішно здобувати знання, способи пізнання, забезпечуючи свідоме ставлення до навчання, активність навчальної діяльності. Навчальну мотивацію, яка залежить від внутрішніх і зовнішніх факторів і проявляється в умовах навчальної діяльності, А. К. Маркова пояснює як «діяльність студента, яка протікає в рамках навчального процесу, активність студента щодо засвоєння нових знань і оволодіння способами їх здобування» [3, с. 5].

Мотиви, у навчальній діяльності студентів, поєднуються у групи за спрямованістю і змістом. Розроблена М. Алексеевою класифікація мотивів учіння охоплює вісім груп: суспільні, пізнавальні, комунікативні, самовиховання, формальні, професійного становлення, особистісного становлення, утилітарні (прагматичні) мотиви [4].

Існують усвідомлені та неусвідомлені мотиви, реальні та ілюзорні. Найбільш потужними мотивами учіння, на думку Т. Левченко є мотиви досягнення успіху та пізнавальні мотиви. Поміж навчальних мотивів найбільш виражені: орієнтація на успіх, на процес, на результат, оцінку викладача, запобігання невдач, а також можливість власного розвитку, самовираження, самостійного мислення та дії [2]. Мотивацію учіння студентів забезпечують групи мотивів, виходячи з полімотивованості навчально-пізнавальної діяльності.

А. Маркова, В. Семиченко, аналізуючи структуру мотиваційної сфери студентів, стверджують, що мотиви учіння студентів мають певну ієрархічну структуру, характеризуються співвідношенням усвідомлених та неусвідомлених мотивів, що впливають на успішність навчання. Коли мотиви взаємодіють, то цим вони зумовлюють та визначають спрямованість особистості. В загальному виділяють три види спрямованості: на себе, на інших людей та на справу. Стрижнем особистості майбутнього фахівця, що формується в період навчання, і є структура мотивів студента. Невід'ємною складовою процесу навчання і виховання студентів є розвиток позитивних навчальних мотивів.

Принциповою для нашого дослідження є позиція М. Матюхіної, яка розглядала мотивацію як багаторівневу систему, в якій мотиви перебувають на різних рівнях усвідомлення – від глибокого усвідомлених (але, як показує практика, здебільшого знаних) до мимовільних, неусвідомлених (які в переважній більшості є реально діючими). Виявлення найменш усвідомлених навчальних мотивів студентів та «переведення» їх у категорію усвідомлених спричинить перетворення їх на мотиви-цілі, а, отже, за О. Леонтьєвим, вони стануть актуальною спонукальною силою [5].

Вивчаючи мотиви учбової діяльності студентів-психологів, ми прагнули не тільки встановити, що спонукає їх вчитися, враховуючи різні рівні усвідомлення, а й з'ясувати, які мотиви є для них реально діючими.

Виходячи з отриманих даних за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності» (модифікація А. Реана, В. Яхуніна), мотиви навчальної діяльності студентів першого та п'ятого курсів суттєво не різняться між собою. Найважливішими є стати висококваліфікованими спеціалістами, набути глибоких і міцних знань, отримати диплом, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності та отримати інтелектуальне задоволення.

Встановивши закономірності результатів проективної малюнокової методики «Мій професійний світ», ми отримали показники, які цілком підтверджують попередні висновки. У студентів першого курсу показники (43%) мотивів професійного становлення більш ніж вдвічі перевищують показники (21%) п'ятого курсу, проте носять неусвідомлюваний характер. Втричі сильнішими є мотиви саморозвитку та самоактуалізації у осіб випускних груп (21%), на відміну від початківців (7%). Вираженість мотивів соціальної значущості

майбутньої фахової діяльності знаходяться у співвідношенні 2:3 (перший та п'ятий курси відповідно).

У результаті проведеного дослідження констатуємо, що спільними для всієї вибірки є мотиви навчальної діяльності (стати висококваліфікованими спеціалістами, набути глибоких і міцних знань, отримати диплом та інтелектуальне задоволення), прагнення до співпраці та спрямованість на самоствердження в праці. Це все становить потенційну можливість саморозвитку особистості майбутнього психолога.

Проте, хоч і для студентів-психологів першого курсу є характерними мотиви соціальної ідентифікації, соціальної значущості праці, комунікативні та науково-пізнавальні мотиви, однак професійна мотивація в них поступається у своїй вираженості вмотивованості майбутніх фахівців, що навчаються на п'ятому курсі. Переважаючими мотивами осіб, які здобувають ступінь «спеціаліста», є мотиви самовиховання, науково-пізнавальні та професійно-практичні цінності.

Роблячи висновки слід зазначити, що в даний час мотиви навчальної діяльності та проблеми їх формування є найменш вивченими питаннями організації навчального процесу у ВНЗ. Результати психологічних досліджень констатують, що неможливо досягти ефективності навчання тільки шляхом удосконалення методики навчального процесу, не звертаючи уваги на мотиви учбової діяльності.

Мотивація пронизує всі основні структурні утворення особистості: спрямованість, характер, емоції, здібності, діяльність, психічні процеси. Вона не вичерпується якоюсь однією функцією, односторонніми зв'язками та відношеннями з точки зору реальної поведінки особистості, що робить проблему мотивації комплексною. Однак ці зв'язки, взаємозалежності між стійкими характеристиками студентів і їх навчальною мотивацією, не є вивченими. Саме тому, допомога студентам у пошуці власного сенсу в навчальній діяльності, втіленні стимулу досягнення, надання їм можливості у самореалізації, самоствердженні, є одним із пріоритетних напрямків діяльності викладачів та керівництва вищої школи.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Виллонас В. К. Психология развития мотивации / В. К. Виллонас. – СПб.: Речь, 2006. – 458 с.
2. Левченко Т. И. Современные дидактические концепции в образовании. Монография / Т. И. Левченко. – К.: МАУП, 1995. – 168 с.
3. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: кн. для учителя / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
4. Психология діяльності та навчальний менеджмент: [навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисципліни] / В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В. А. Козакова. – К.: КНЕУ, 2003. – 829 с.
5. Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика. Монографія [за ред. Г.К.Радчук]. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2016. – 480 с.